

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 5.

Fylke: Aust-Agder

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Østre Moland

Emne: Vannbering.

Bygdelag: " "

Oppskr. av: Jens Brekka.

Gard: Østre Brekka

(adresse): Østre Moland, Arendal.

G.nr. 2

Br.nr. 6-15-17

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

- I. Vann ble baaret hjem i "åg" med 2 bøtter. Åget er et trestykke med innkukk for halsen og uthulet saa det faller jevnt over skulderne. Det er i begge ender forsynet med jernkjeder som i nedre enderne har jernkroge der passer til bôttehanken. Vier og trekroge ble vistnok brugt i gamle dager, men jeg har ikke seet det. Åget bruges enkelte steder ennå til at bere melkespand fra fjøset til melkebilan, nar bilveien ligger et kort stykke fra gaarden. Trebøtter gik av brug da zinkbøtterne kom i handlen (antaglig i 1860 aarene)
2. Andre innretninger til at bere vann med kjennes ikke.
3. Brugtes ikke.
4. Tjenestjenten bar vann til fjøset og kjøkkenet, og tjenestguttan til stallen. Barn bar ikke vann før de var 14-15 aar gamle. Var det vanskelig med tjenerhjelp bar baade mannen og konen vann.
5. Det er kun paa enkelte smaabrug at der beres vann nu. Husmanspladser finnes ikke lengere i bygden.
6. I enkelte vintre med stor tørr snø treffer det til at en del brønde "tryder". Da kjøres der vann i store kar paa almindelige vedsleder.
7. Omtrindt alle gaarde og smaabrug har innlagt vann, pumpe eller spring efter forholdene. Her finnes ogsaa

steder hvor der er brænd under selve huset eller udhuset.
 Vannledninger ble først lagt av håndboret treder.
 Der finnes ledninger av tre som har virket i over 60 aar.
 De fleste gaarde har ledninger av galvaniserte jernrør.
 Men mange steder rufter disse igjen efter 8-10 aars brug,
 da vannet er jernholdig her paa Agderkysten. I den senere
 tid er flere jernrørsledninger kaseret og erstattet med
 ledning av tre. Sådanne gir rustfritt vann og treledning
 er mere holdbare. Treder bores nu med maskin.
 Paa 3-4 steder i bygden er her nu elektrisk drivne
 pumper med trykkank som gir vann til husbrug og have-
 vanning. og antagelig kommer saadanne anlag mere i bruk,
 efter hvert som elektriske motorer kommer i handlen.

501

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING
 adr. NORSK FOLKEMUSEUM
 BYGDØY

2

A. Agd.

G. Moland

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING
ADR. NORSK FOLKEMUSEUM
BYGDØY

Bygdøy i april 1948.

Tilleggsspørsmål til emne nr. 5, Vannbæring.

Vennligst svar på dette papir med blyant og send det så fort råd er i den lille konvolutten.

Brukte eller bruker en å la flyte noen gjenstander på vannet eller melken når en bar eller kjørte vaskene en lengre vei for å hindre at vasken skvulper over?

Brukte eller bruker en:

- 1) Treskiver, løse lokk (med eller uten håndtak)? *Ja - med håndtak*
- 2) a) Trekors?
b) Trekors med en liten knott i midten for lettere å kunne løfte det? *Nei*
- 3) Noen trestykker? *Nei*
- 4) Gress, halm, løvkvister, store blad, gran- eller enekvister? *Nei*
- 5) Is eller snø? *Nei*
- 6) Kjerald, skål, bøtter, trefat? *Nei*
- 7) Korkskiver? *Nei*
- 8) Hva kaller en slike ting for (skuljefjæl, flottor, bøk, = *Låg=* flæ, flyteskiver)?
- 9) Fanns det noen forseggjorte gjenstander til det bruket? *Lågene var*

--- o o o --- *av tynde bord.*

Det var kun når vandet ble kjølt i store kar at "Låg" ble bruk. Ellers ikke.

Oske Moland pr. Arundal.

Jens Brakka.

Herad _____

Uppteiknar _____

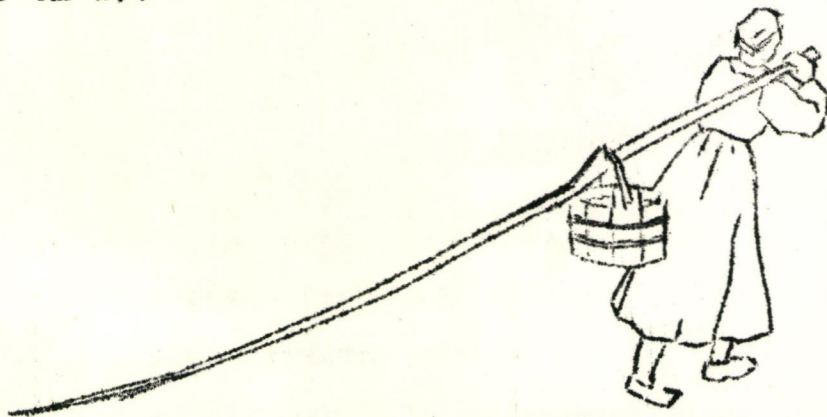
1657

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Ver gild og skriv svaret med blyant på same ark.

Tilleggsspørsmål til nr. 5 Vannbæring.

I Tinn i Telemark har ein for eit par mannsaldrar sidan bore vatn på ei lang stong. Ein bar den eine enden over aksla, den andre enden drog ein etter seg på marka. Taret hekk på stonga bak ryggen at den som bar (drog). Ein liten mothake på stonga gjorde at handtaket på bøtta ikkje gleid. Stonga var såpass mjuk at vatnet ikkje skvampa over. Utanom denne opplysninga kjenner ein no denne metoden berre frå Värmland i Sverige. Det kan henda at det tidlegare har vore meir vanleg å bera vatn på denne måten. Hugsar nokon i Dykkar bygd noko om det ?

Tilleggsspørsmål til nr. 12.

Finst det noko opplysning om at ein brukar eller har bruka fiskebein og fiskehovud til brensel ?

Nei.

Har ein bruka kumøkk til brensel ?

Nei.

Vannbæring med stang er ukjendte her.

G. Moland prestendel.

Jens Brakke